

Overweging aan het begin van de Week van Gebed, zondag 17 januari 2021

Lieve mensen,

Misschien heeft u wel eens ondervonden hoe het voelt wanneer iemand uit zich zelf naar u toe komt en belangeloos zijn of haar dienst of medewerking aanbiedt op het juiste moment; op het moment dat u wellicht in de knoop zat met uzelf, niet verder kon, of hulpeloos vast, of klem zat. Op zulke kritieke momenten zeggen we dan vaak tegen diegene die onverwacht hulp biedt: 'je komt als geroepen!' De opluchting hierna is dan erg groot. Het voelt dan alsof een last van je schouders afglijdt...

Het verhaal uit de eerste lezing – wat wij voor het gemak aanduiden als 'de roeping van Samuel' – gebeurt op zo'n kritiek moment. In een tijd van religieuze malaise. In een periode gekenmerkt door zwak religieus leiderschap ten tijde van de hogepriester Eli. Om dat te onderstrepen vermeldt de eerste vers – die wij nu hebben weggelaten – dat het Woord van de Eeuwige toen een zeldzaamheid was en dat visioenen eveneens schaars waren. Het verhaal gaat dat Eli zijn corrupte zonen hun gang liet gaan. En aan het begin van de lezing horen wij dat zijn ogen dof waren geworden, 'hij kon bijna niet meer zien!'

We zouden het kritieke moment ook symbolisch kunnen duiden aan de hand van de godslamp die altijd 's nachts brandde, maar nu bijna is uitgedoofd. Voordat de dageraad, of het licht van de dag kan aanbreken, lijkt het alsof het duister de overhand krijgt. Het is precies op dat kritieke moment tussen duister en schemer, dat de Eeuwige Samuel roept. De olie is bijna op. De hogepriester bijna blind, maar wel wakker. En God roept...

Samuel wordt drie keer geroepen. Steeds weer denkt hij dat het Eli is. Pas wanneer er bij Eli zelf een lichtje gaat branden en hij vervolgens Samuel instrueert wat hij moet doen wanneer hij de stem opnieuw hoort, pas dan kan er een nieuw begin gemaakt worden. Een nieuw begin van sterk profetisch leiderschap. Maar aan dat nieuw begin gaat een conditie vooraf. Het begint met luisteren. Samuel kan zijn roeping alleen waarmaken als hij bereid is tot luisteren. God wil zich met een ieder van ons op een bijzondere wijze verbinden. God nodigt ons voortdurend uit tot een bijzondere relatie. Onze instemming daartoe hangt samen met onze bereidheid om naar Gods stem te luisteren. Het is een voortdurende eis dat de mens naar God luistert met de juiste instelling. Dienaar van God zijn houdt in: getrouw Gods geboden in acht nemen en zich van God afhankelijk weten; in dienst staan van God, de Eeuwige, de Barmhartige. Dat Samuel dit begrijpt en wil uitvoeren, blijkt duidelijk uit het feit dat hij het advies van Eli opvolgt en, wanneer God voor hem staat, antwoordt: 'Spreek Heer, uw dienaar luistert.'

God roept allerlei mensen op verschillende manieren. Hij roept zowel profeten als gewone gelovigen zoals u en ik. Wie wij ook zijn, waar wij ons ook bevinden, of wij nou op hoge leeftijd zijn, en last hebben van lichamelijke beperkingen, of dat wij jong zijn en niet eerder Gods woord hebben gehoord, dat maakt allemaal niets uit. God blijft mensen roepen, ongeacht hun religieuze of kerkelijke betrokkenheid. De basis van die roeping is voor iedereen gelijk. Belangrijk daarbij is dat, wanneer iemand zich geroepen weet, hij of zij te allen tijde op God kan en mag vertrouwen. Daarom mogen mensen omgekeerd ook God aanroepen, om steun en kracht; te midden van de uitdagingen van het leven. Te midden van het duister van de nacht. Wanneer in de herfst van het leven de krachten minderen.

Wanneer de kring van bekenden, van vrienden en familie steeds kleiner wordt, omdat telkens weer iemand ons komt te ontvallen, dan kunnen wij terugvallen op Gods woord dat ons troost en bemoedigt. Dat leert ons Psalm 40. 'De mens die op God durft te vertrouwen, mag zich gelukkig prijzen.' Maar ook hier geldt weer: het begint met te luisteren naar het woord van God. Een luisteren met het hart; onbevangen en met vertrouwen het woord van God op je laten inwerken. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Het zal je maar gebeuren dat je dag in dag uit in de weer bent om iets van een beetje orde te scheppen in de chaos van het leven. Dat je jarenlang moet ploeteren om je gelijk te krijgen tegenover onrecht dat zich voordoet en alsmaar voortduurt. Ik denk aan de doffe ellende, de vele blinde muren waartegen slachtoffers van de kindertoeslag affaire jarenlang aanliepen. Maar ook aan mensen die keihard jarenlang gewerkt hebben om een eigen bedrijfje op te zetten. Zichzelf uit de naad hebben gewerkt en vervolgens vanwege het coronavirus alles kwijt zijn geraakt. Wat zeg je dan tegen zo iemand? Misschien zouden wij juist de vraag moeten stellen: wat zegt zo iemand tegen ons? Wat zegt het lijden dat een ander treft tegen ons? Want het zou zomaar kunnen dat Gods woord juist in dat stukje lijden verpakt is. Zoals Gods woord tot Samuel kwam te midden van het duister van de vroege ochtend, zo kan dat woord tot ons komen in of door het lijden van een medemens. Dat lijden daagt ons uit om een standpunt in te nemen; een antwoord te geven op de roep van God die uit dat lijden opstijgt. Om die roep te verstaan moeten wij op de eerste plaats luisteren naar wat dat ons te zeggen heeft. Ons hart daarvoor openstellen om er door geraakt te kunnen worden en vervolgens in beweging te komen. Door allereerst ons het lijden van onze medemens aan te trekken.

Jezus wijst ons daartoe een weg. In de evangelielezing roept Hij ons op om met Hem verbonden te blijven. En Hij gebruikt daarvoor het beeld van de wijnstok en de ranken. Los van de wijnstok kan een rank geen vrucht dragen. De levenssappen die de rank nodig heeft om vrucht te dragen komen haar toe vanuit de wijnstok. Zo kunnen ook wij geen vrucht dragen, geen zinnig antwoord geven op het lijden dat onszelf en anderen treft, wanneer wij, als christenen, losstaan van de ware wijnstok. Wij dragen vrucht wanneer wij in Hem blijven, met Hem verbonden blijven. Niet als individuen, maar als mensen die op elkaar betrokken zijn. En de sleutel tot die betrokkenheid is de liefde waarmee Jezus ons liefheeft. Die liefde stelt ons in staat om elkaar lief te hebben. Het maakt het voor ons mogelijk om Jezus' woorden ter harte te nemen en het in praktijk te brengen: heb elkaar lief! Dat is niet beperkt tot ons-kent-ons, tot ons soort christenen. Deze opdracht van Jezus is geworteld in het voornaamste gebod: 'U zult uw God liefhebben met geheel uw hart, geheel uw ziel en geheel uw verstand, en in het hieraan gelijkwaardig gebod: 'u zult uw naaste liefhebben als uzelf'. Die naaste is ieder mens, die door haar of zijn lijden een appel doet op ons gevoel van medemenselijkheid.

Voor wie in God gelooft, geldt dat het de Eeuwige is die ons roept, die ons in Jezus wijst op onze bestemming, die ons met zijn Geest begeleidt door het leven heen. Onze liefde draagt vrucht in de genegenheid en het respect waarmee we elkaar bejegenen; in de bereidheid om te luisteren naar wat de ander mij vanuit haar of zijn eigen bestaan zelf aan liefde openbaart. Aan het begin van deze week van gebed willen wij in praktijk brengen waartoe Jezus ons roept: elkaars vreugde en zorg delen, en elkaars noden dragen in gebed bij onze God. Voor elkaar bidden, en voor allen tot wie het Woord van God nog niet is gekomen. Dat ook zij Gods liefde en nabijheid ervaren in een zinvol leven, doortrokken van de zegen van de Eeuwige.

Amen.